

Emīls Boks
VASARAS SAULGRIEŽI

Vasaras vidū Zeme kļūst rāma un svinīgā godbijībā raugās majestātiski pār debesjumu valdošajā Saulē. Siltuma caurstrāvotais gaisa loks ir kā milzīga upurugunskura liesmas, uz kuru spārniem Zemes dvēsele ceļas augšup pretī savai dižajai dzīvības devējai. Kā dziļā ziemā mūsu planētas dvēsele koncentrējas Zemes iekšienē, lai nodotos lielām kosmiskām pārdomām, tā gada apogeja laikā tā izaug sev pāri un pilnībā nododas Saules varai. Tā dzied slavu pasaules augstumiem un pati svelmainā ekstāzē saplūst ar savu liesmojošo himnu.

Senos laikos Zemes vasarīgais dvēseles noskaņojums bija saskaņā ar dievbijības kāpinājumu cilvēku dvēselēs. Tolaik dievbijīgās dvēseles zināja un meklēja kosmosa augstumos savus Dievus. Viņu karstākā vēlme, viņu ilgas bija pārvarēt Zemes smagumu un pacelties pie tiem. Tādēļ pirmskristīgajām reliģijām bija raksturīga ekstāze, iziešana no sevis. Tā sauktā pagānisma laikos cilvēku reliģiozā dzīve bija radniecīga Saulei. Tādēļ nav brīnums, ka visu citu gada svētku vidū vasaras saulgrieži tika izjusti kā visaugstākais punkts. Makrokosmiska Zemes ekstāze izraisīja cilvēka gaviļējošajā sirdī mikrokosmisko ekstāzi un sauca viņu sev līdzī.

Šī senās kosmiskās dievbijības saulainā ekstāze vēlāk neattaisnoti tika noraidīta kā neatbilstoša kristietībai. Tā bija sava veida kristietība pirms kristietības, jo dievība, pie kuras cilvēkus sauca viņu ilgas, bija tā pati Kristus būtne, kura tajos laikos vēl bija saistīta ar Sauli kā ar kosmosa sirdi. Tikai tad, kad Kristus Zemes svētībai atstāja Saules augstienes, lai kļūtu cilvēks uz Zemes un savienotos ar tās likteni, pēc Saules ilgošajiem dievbijības sāka tverties tukšumā. Kristietība no paša sākuma atšķīrās no visām ekstātiskajām reliģijām, jo kopš laikmetu mijas Kristus bija saistīts ar Zemi un varēja tikt atrasts tikai šeit. Kamēr cilvēkos vēl skanēja gudrības atblāzma, ka Kristus ceļas no Saules, tikmēr kristietība saglabāja savu kosmisko elpu. Bet, kad sakarā ar pirmkristietības apdzišanu Kristus saikne ar Sauli sāka aizmirsties, arī kristīgā reliģija zaudēja savu kosmisko raksturu, un tās sludinātāji ar zelotisku naidu vērsās pret jebkādu „pagānismu”.

Pēdējais ekstātiskais Saules dižuma sludinātājs un nesējs bija Jānis Kristītājs. Viņš bija īsts vasaras saulgriežu cilvēks un ne vien savas dzimšanas dēļ šajā laikā, bet gan pēc visas savas būtības, pārcilvēciski kosmiska pacēluma iemiesojums. Viņa tālu pāri dažādām zemēm liesmojošā dvēsele kvēloja pretī Saulei brīdī, kad Kristus tieši atstāja šīs augstienes un devās lejup, pie cilvēkiem, lai kopā ar viņiem ietu Zemes ceļus. Jānis drīkstēja pavadīt Saules ģēniju no augstumiem dziļumos, veicot Jēzus no Nācāretes kristīšanas rituālu. Tas, ka viņš saprata lielo pāreju un apvērsumu, kas līdz ar to notika Zemes un cilvēces liktenī, ļāva viņam izteikt saulgriežu būtību izsakošus vārdus: „Viņam jāaug, man jāmazinās.”

Tagad Kristus augšanas princips cilvēku dvēselēs, par kuru runā Kristītājs un kuras priekšā viņš atkāpjas, nomaina ekstāzes principu. Pateicoties tam pasaulē ienāk jauna sapratne par dvēseles pacēlumu. Turpmāk cilvēkam vairs nav jāzaudē sevi tieksmē pēc tikšanās ar Dievu, kurš mīt kosmosa tālēs. Tagad viņš patiesi atrod sevi un sasniedz paša augstāko būtņi ar to, ka ļauj sevī iemānot Dievam, „Kristum mani”. Nākotnē Jāņa svētki saulgriežu laikā būs kas vairāk par tikai Kristītāja, kā pēdējā senā kosmiskā dižuma nesēja, kurš bija gatavs “mazināties”, pieņemas svētkiem. Tie būs īpaši Kristus augšanas svētki. Kristus, lielais Saules gars ir ienācis Zemes elpā. Cilvēku dvēselēs, kuri ļauj viņam sevī iemānot, viņš pastāvīgi aug. Reizē ar Zemes dvēseli viņš ritmiski aug, gadalaikiem nomainot citam citu, sekojot Zemes ieelpai ziemas dziļumos un telūriskai jeb zemišķai izelpai paceļoties pie Saules līdz pat augstas vasaras Jāņa svētkiem. Vasaras saulgrieži noved pie saskaņas iekšējo un kosmisko Debesbraukšanu, ļauj cilvēka dvēselei sajūties harmonijā ar apkārtējo dabu un kosmosu. Tajā pats Kristus māca mūs pēc vasaras dabas parauga, ar kuru viņš ir savienojies, jaunu sursum corda – sirds pacēluma jēgu. Un pateicoties atjaunotam Jāņu laika pārdzīvojumam, kristietība atgūst savu kosmisko dimensiju, savu visus augstumus, plašumus un dziļumus aptverošo raksturu.